

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

לדבור הר"ן,
חנ שמח ומשמעותי
בעלה, יוסף עבני ריסון

משנה. סגנו לו כוס שני, וכאן הבן שואל אביו. ואם אין דעת בבן אביו מלמדו: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו אוכלין חמין ומצה הלילה הזה כולו מצה? שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, הלילה הזה מרור? שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל, הלילה הזה כולו צלי? שבכל הלילות אנו [מטבילין] פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים? ולפי דעתו של בן, אביו מלמדו. מתחיל בנגות ומסיים בשבת, ודורש מארמי אוכר אבי עד שינסור כל הפרשה כולה.

1 משנה
פסחים
קטז.

מי שואל? מה שואלים?

<p>● רמב"ם (חמץ ומצה פ"ח ה"ב): מתחיל ומברך בורא פרי האדמה ולוקח ירק ומטבל אותו בחרוסת ואוכל כזית הוא וכל המסובין עמו כל אחד ואחד אין אוכל פחות מכזית, ואחר כך עוקרין השולחן מלפני קורא ההגדה לבדו, ומוזגין הכוס השני וכאן הבן שואל, ואומר הקורא מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים...</p>	<p>● רשב"ם 2: ורבינו קבל מרבו ר' יעקב בן יקר וכן הבן שואל כמו כן בנות צלפחד (במדבר כז) כלומר דין הוא שיהא שואל במזיגת כוס שני מה נשתנה.</p>	<p>● רשב"ם 1: (פסחים קטז. דה וכאן הבן שואל: וכאן הבן שואל את אביו. כאן במזיגת כוס שני הבן שואל את אביו אם הוא חכם מה נשתנה עכשיו שמוזגין כוס שני קודם אכילה.</p>	<p>● תוס' פסחים קיד. (דה הביאו לפניו מצה): הביאו לפניו מצה - לפי שעקרו השלחן לפני מי שאומר הגדה ועושה הסדר קתני 'הביאו לפניו מצה'. ועקירת שלחן היא כדי שישאל הבן ואביו עונה לו עדיין יביאו שלחן לעשות טיבול שני. והבן ישאל למה אנו מטבילין שתי פעמים. ומיד כשעוקרין מחזירין לפניו והמצה והמרור עליו שהרי צריך לומר בהגדה מצה זו מרור זה וכדאמר (לעיל לו. ולקמן דף קטז:) לחם עוני שעונין עליו דברים הרבה.</p>
--	--	---	---

● **פסחים קטז:** למה עוקרין את השולחן? אמרי דבי רבי ינאי: כדי שיכירו תיטקות וישאלו. אביו הוה יתיב קמיה דרבה, הוא רקא מדלי רבא בקבדי. אמר ליה: עדיין לא קא אכלינן, אתו קא מעקרי תכא מיקמן? אמר ליה רבה: פפרתן מלומר מה נשתנה.

● **פסחים קטז.** תנו רבנן: הכב בנ - שואלו, ואם אינו הכב - אשתו שואלתו. ואם לאו - הוא שואל לעצמו. ואפילו שני תלמידי חכמים שיירדו ברבנות רבסח - שואל זה לזה. מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות.

מהן התשובות?

● שיבולי הלקט (סדר פסח ר"ח)

● ארובנאל על "עבדים היינר"

מה נשתנה הלילה הזה... ועוד שואל על ההסיבה הצריכה לכל אלו השאלות ועליה משיבין תחילה שאומרים עבדים היינו לפרעה במצרים כו' היא תשובת ההסיבה לבד שיצאנו מעבדות לחירות וההסיבה היא סימן לבני חורין ולפי שהיא זקוקה לכל השאלות משיבין עליה תחלת ותשובת השאלות האחרות בסוף הגדה רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו פסח מצה ומרורים. ומפרש והולך פסח שהיו אבותינו אוכלין בזמן שביית המקדש קיים על שום מה וכן למצה וכן למרור.

זו היא תשובת שאלת "מה נשתנה", כי לפי ששאל השואל למה בלילה הזה נעשה דברים מורים על ה"עבדות" דברים מורים על ה"חירות", היתה הסיבה שבלילה הזה עבדים היינו לפרעה במצרים, ולכן נעשה אותם הדברים המורים על ה"עבדות", ובלילה הזה גם כן הוציאנו ה' אלהינו משם והיינו בני חורין, ולכן נעשה אותם הדברים המורים על ה"חירות". כי הנה בלילה הזה כהמילתה היינו עבדים ובסופה היינו בני חורין, ולכן נעשה דברים הרפכיים האלה בלילה הזה מכל שאר הלילות לזכרון ה"עבדות" וה"חירות" שהיינו בו בזה הלילה. וגם התבאר מזה היות התשובה מספקת וכוללת לכל חלקי השאלה, והותר בזה הספק אשר בשער השביעי. ולכן לא נתן כאן טעם ה"מרור" כשם "ויבררו את חייהם", כי לא בא לתת טעם למצות המרור, כי אם להפכו הפעולות כמו שזכרתי.

● שיבולי הלקט (ר"ח):

ובכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שלא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא אלא אף אותנו גאל שנאמר ואתנו הוציא משם. זה מוסב על מה שאמרנו לפעלה בתחילת ההגדה שאילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים עדיין אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים כו'...
פסחים קטז: אמר רבא: צריך שיאמר ואתנו הוציא משם.

אֶתְּ סֵי יוֹדֵעַ אֶתְּ אֲנִי יוֹדֵעַ אֶתְּ צִלְמִי שְׂכַסְמִים יִבְאָנֶךָ
שְׂמִים סֵי יוֹדֵעַ שְׂמִים אֲנִי יוֹדֵעַ שְׂנֵי לַחֹת הַכְּרִית אֶתְּ צִלְמִי
שְׂכַסְמִים יִבְאָנֶךָ